

5. Cum contumelia alicujus effigiem tractare, aut aliter in absentem opprobria conferre cum praevisione vel intentione, ut ille haec cognoscat.
6. Sine contumelia manifestata aliquem apud semetipsum graviter pro illius conditione contemnere.
7. Hominem certum et notum sine fundamento temere et deliberate apud se alicujus criminis seu peccati reum judicare.
8. Sine causa deliberato animo, praesertim ex malevolentia suspicionem enormis criminis de homine aliter probo fovere.
9. Magis etiam, ejusmodi judicia vel suspensiones cum aliis communicare, eisque ut persuadeantur conari.
10. Alios ad diffamationem incipiendam sive continuandam excitare, ut laudando, ridendo, interrogando.
11. Alicujus secretum injuste invadere.
12. Secretum cum aliis communicare, aut etiam uni viro tantum, cui prae aliis incognitum esse debuit.

Tractatus VI.

De praeceptis Ecclesiae communibus.

Quibus officiis secundum legem naturalem supernaturaliter confirmatam et extensam vita christiana concludatur, hucusque expositum est. Ecclesiastica lege officia hominis christiani complentur. Quare etiam illam respiciamus oportet: verum ad ea sola praecepta tractationem restringimus, quae christianos universim spectant.

Caput I.

De diebus festis sanctificandis.

¹²⁰¹ I. Praeter diem Dominicam qualibet hebdomada recurrentem Ecclesia in decursu anni complures constituit festivos dies, quos eodem modo, i. e. abstinentiâ ab operibus servilibus et participatione S. Missae sacrificii, celebrari a fidelibus jubet.

Quid igitur praeceptum sit, vide in expositione tertii praecepti decalogi.

II. Dies festivi de praecepto per se quidem sunt illi dies omnes, quos Urban. VIII. in catalogo festorum recensuit. Verum disponentibus Pio VI. et Pio VII. pro fidelibus reductio festorum facta est, ita ut catalogus ille Urb. VIII. hodie propterea solum notandus sit, quia 1) norma est parochis etc., ut sciant, quibus diebus pro populo Missam applicare debeant; 2) norma est pro ordinatione, si quando ex privilegio etiam sacros ordines conferri licet diebus festis de praecepto: videlicet etiam *suppressa* festa intelliguntur.

In singulis autem locis videndum est, quatenam festa suppressa

sint, quae non, et quo modo festa, quae remanserunt, celebrari debeant; nam aliquando indulgetur quibusdam diebus festis, ut auditâ Missâ servilia opera exerceri liceat.

III. Catalogum autem Urb. VIII. hic recenseo.

Constitutione „*Universa*“ 13. Sept. 1642 S. Pontifex ita ait: „Auctoritate Apostolica decernimus et declaramus, infrascriptos dumtaxat dies pro festis ex praecepto colendos esse: Dominicos sc. dies totius anni — Nativitatis D. N. J. Ch., — Circumcisionis, — Epiphaniae, — Resurrectionis cum duabus sequentibus feriis, — Ascensionis, — Pentecostes cum duabus pariter sequentibus feriis, — SS. Trinitatis, — Solemnitatis Corporis Ch., — Inventionis S. Crucis; — Purificationis, — Annuntiationis, — Assumptionis, — Nativitatis Deiparae Virginis — (cui accedit ex const. Clem. XI. „*Commissi Nobis*“ 6. Dec. 1708 Festum Immacul. Conceptionis B. M. V.); — Dedicacionis S. Michaelis Arch., — Nativitatis S. Joann. Bapt., — SS. Petri et Pauli, — S. Andreae, — S. Jacobi, — S. Joannis, — S. Thomae, — S. Philippi et Jacobi, — S. Bartholomaei, — S. Matthaei, — SS. Simonis et Judae, — S. Matthiae, — item S. Stephani Protom., — SS. Innocentium, — S. Laurentii Mart., — S. Sylvestri Papae et Conf., — S. Josephi etiam Conf., — et S. Annae Deiparae Genitricis; — Solemnitatis omnium Sanctorum, — atque unius ex principalioribus Patronis in quocunque regno sive provincia, — et alterius pariter principalioris Patroni in quacunque civitate, oppido vel pago, ubi hos patronos haberi et venerari contigerit.“

Caput II.

De annua Confessione et Communione.

I. Decretum Lateran. Concilii IV. cap. 21 habetur his verbis: ¹²⁰² „Omnis utriusque sexûs fidelis, postquam ad annos discretionis pervenit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio sacerdoti, et injunctam sibi poenitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiae Sacramentum, nisi forte de consilio proprii sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin et vivens ab ingressu ecclesiae arceatur, et moriens christianâ careat sepulturâ . . . Si quis autem alieno sacerdote voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet et obtineat a proprio sacerdote, quum aliter ille ipsum non possit absolvere vel ligare . . .“

II. Obligatio igitur confitendi est semel in anno sine temporis determinatione; quod communiter sic intelligitur, ut necessarium sit, quotannis infra illud temporis spatium, quod decurrit a 1. Januarii usque ad ultimam Decembris, eum confiteri, qui sibi conscius fuerit peccati mortalis.

III. Si quis uno anno confiteri omisit, sive culpabiliter sive inculpabiliter: quando postea omnia sua peccata confitetur, utriusque anni praecepto satisfacit, saltem si etiam anno currente peccatum mortale, quod simul confiteatur, contraxerit. Utrum autem, elapso anno, is, qui praeceptum non implevit, quam primum confiteri debeat necne, disce ex iis, quae mox notantur de praecepto Communionis (hinc ad VI).

IV. Confessio fieri potest cuilibet *approbato confessario*, utpote ad quem ex licentia *propria* sacerdotis, i. e. sive Episcopi sive Papae, dirigantur fideles pro suo libitu et electione: quare parochus confitendi obligatio nulla amplius existit.

V. Quamquam tempus pro confessione determinatum non est, tamen vi praecepti Communionis sumendae adest praeceptum grave paschali tempore confitendi pro eo, qui peccati mortalis sibi conscius est.

VI. Quoad Communionem adest obligatio annuae Communionis cum determinatione tum *temporis* (sc. Paschalis), tum *loci* (sc. in ecclesia parochiali); quae utraque determinatio *ex se gravem* obligationem imponit.

VII. Sacrilega actione praecepto annuae sive confessionis sive Communionis nullatenus satisfit.

¹²⁰³ **Fusior quaedam explicatio.** Ad I. Qua aetate obligatio confitendi incipiat, tum ex ipso Concilio Later. clare colligitur, tum ex natura rei constat. Nimirum quum primum aliquis peccatum mortale commiserit — quod post perfectum usum rationis accidere *potest*, antea non potest —, infra annum confiteri tenetur.

Quae inde oriatur pro parochus obligatio puerorum instruendorum, facile patet. A septimo aetatis anno, imo pro regione et indole puerorum etiam maturius, eos instruere debet circa confessionem atque ad eam instituendam adducere, ne forte, si peccatum grave commiserint, misere in eo tabescant. Maxime vero in mortis periculo, etiam si puer seu puella sit in teneriore aetate, prorsus prospicere debet, ne sine absolutione sive absolute sive hypothetice data, postquam pro eorum captu actus necessarios cum iis eliquerit, e vita decedant, utcumque fuerit dubium de peccato commisso, aut etiam e memoria forte elapso. — Pro ingenti igitur abusu habendum est, pueros tum demum ad confessionem praeparare, quando instat tempus primae Communionis, atque id ipsum satis diu protrahere. — Circa Communionem vero, nisi mors immineat, annos discretionis paulo latius sumi, vide in tract. de Eucharistia.

¹²⁰⁴ Ad II et III. 1. Annus sensu magis naturali sumitur a Januario usque ad sequentem Januarius; neque practice quidquam juvat computatio altera a Paschate usque ad Pascha. Verum qui quolibet anno circa tempus Paschale confitetur, certo confitetur quolibet anno civili, etsi una confessio ab altera uno alterove mense ultra annum aliquando distet.

2. Si praeceptum confitendi ad sola mortalia peccata restringitur, sequitur — id quod etiam communis theologorum sententia docet — ut is, qui aliquo anno primum Paschali tempore confessus sit peccata venialia, sed ante finem anni in mortale labatur, debeat ante finem anni iterum confiteri.

Nihilominus convenire quidem multum, imo necessarium esse, fideles moneri et *excitari*, ut quam primum peccatum confessione vel saltem con-

tritione deleant, plane censeo; sed vix puto convenire, de ista legis ecclesiasticae *obligatione* ante anni finem confitendi apertius eos moneri, maxime quum de ea non plane constet. Nam non desunt, qui putent, S. Bonaventura et S. Thoma (*Suppl.* q. 8 a. 5 ad 4) saltem tacite approbantibus, etiam eum, qui sola venialia peccata commiserit, vi legis ecclesiasticae debere saltem semel in anno in sacramentali foro venialia peccata confiteri, aut se mortaliter non peccasse declarare: quod si quis secundum eum modum legi satisfecit, videtur se immunem habere posse ab obligatione denuo in anni decursu ex lege ecclesiastica confitendi.

Qui autem peccata certa, sed dubie gravia confessus est, legem *certo* implevit: v. Lugo *de poenit.* d. 15 n. 174, *Lacr.* l. 6 p. 2 n. 2041.

Ad IV. Antiquatam prorsus esse obligationem confitendi parochus vel ¹²⁰⁵ ejus veniam habendi, qua liceat alteri confiteri, vix est hodie, qui in dubium vocet. V. Ben. XIV. *de syn. dioec.* l. 11 cap. 14 n. 1—5.

Nimirum ex quo praxis Ecclesiae evasit, constituere multos confessarios pro *diocesi* approbatos, eo ipso Episcopus, qui dioecesanorum proprius sacerdos est non minus, quam parochus parochianorum (v. S. Thom. l. c. in corp. et ad 3.), dedit omnibus licentiam confitendi apud quemlibet ex illis, quos approbavit. — Quare parochus, qui ut sibi parochiani confiterentur obligare vellet, graviter erraret et peccaret, quum indiscreto zelo vel aemulatione sacrilegarum confessionum ansam praeberet.

Jam suo tempore, quo generalis illa licentia nondum vigeat, S. Thom. l. c. art. 4 et 5 scripserat: „Peccaret autem sacerdos, si non esset facilis ad praebendam licentiam alteri confitendi, quia multi sunt adeo infirmi, ut potius sine confessione morerentur, quam tali sacerdoti confiterentur. Unde illi, qui sunt nimis solliciti, ut conscientias subditorum per confessionem sciunt, multis laqueum damnationis injiciunt, et per consequens sibi ipsis.“ . . . „Et ideo, si superioribus praelatis expedire videatur ad salutem plebis et honorem Dei promovendum, quod aliis, quae sunt jurisdictionis, committant, in nullo fit praesudicium inferioribus praelatis, nisi illis, qui quaerunt quae sua sunt, non quae Jesu Christi, et qui gregi praesunt, non ut eum pascant, sed ut ab eo pascantur.“

Ad VI. 1. Circumstantia temporis sub gravi obligat, neque parvitas ¹²⁰⁶ materiae admittit, nisi quis bona fide ad confessionem accedens propter certas rationes a confessario pro aliquo tempore remittitur: tunc enim legitima est Communionis dilatio ex ipso decreto Lateranensi.

2. Quamquam usque ad finem Paschalis temporis differre Communionem, *ex se* peccatum non est; tamen ille, qui coepto jam tempore Paschali praevidet, se postea impeditum iri, statim satisfacere debet.

3. Tempus Paschale per se est a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive: verum in variis dioecesibus ex privilegio S. Sedis Episcopi illud multo latius extendunt: quare lex regionis considerari debet.

4. Circumstantiam loci seu parochiae propriae praecipere, habetur ex variis decretis SS. Pontif., v. S. Alph. l. 6 n. 300: neque satisfit per se Communionem, quae in cathedrali ecclesia ex manu Episcopi sumatur. Verum 1) complures scriptores censent, mortale peccatum non esse, una alterave vice per vitae decursum consensum parochi *praesumere* ad communicandum alibi;

2) dispensatio ab hac circumstantia dari potest ab Episcopo, ejus Vicario, a proprio parochus (cf. S. Alph. l. 6 n. 300): imo consensus tacitus

sufficit, vel ipsa licentia moraliter certo praesumpta, si est praesumpta de praesenti¹; quod tamen non facile potest in praxim deduci: S. Alph. ib.;

3) qui sacrilege Communionem in parochia sumpsit, ad S. Eucharistiam denuo sumendam tenetur, sed ut in parochia tum sumat, non tenetur, v. Gury I. n. 484;

4) Qui autem aegrotus domi a paroco ejusve delegato S. Communionem sumpsit, certe legi satisfecit. Vagi et peregrini ubique satisfaciunt, ut etiam sacerdotes celebrantes. S. Alph. ib.

5. Communius longe sentiunt scriptores, legem elapso tempore adhuc sub gravi urgere: idque certissimum est, ubi praesules, edicta poena, legem urgent: imo etiam alibi practice idem, quantum fieri possit, observari debet; ita ut, qui protrahat legis impletionem post finitum tempus Paschale, in eodem peccato gravi perseveret, si constanter animum gerit non implendi legem; peccata numero plura committat, si propositum concepiat, data prima occasione ad sacram mensam accedendi, sed propositum negligat vel mutet.

Verum aliquando juvare potest aliquorum sententia (cf. Lugo, disp. 16 n. 63—73), aut legem ecclesiasticam cum tempore expirare, aut saltem grave peccatum novum non committi, modo ante finem anni civilis S. Eucharistia sumatur, nisi praesul citius urgeat; dico: juvare potest haec sententia, non ut fideles eam doceantur, sed ut aliqua dilatio *tacendo* saltem permitti possit, maxime si de sola circumstantia *loci* implenda agatur. Fac enim, aliquem elapso tempore Paschali demum accedere ad confessionem extra parochiam: si dispositus est, absolvatur et tacendo permittatur ei Eucharistiam ibi extra parochiam sumere, adjecta exhortatione — quamquam supprimatur obligationis monitio —, ut brevi post quantum possit etiam in sua parochia denuo ad sacramenta accedat. Si enim severius agas, saepe nihil efficias, nisi ut ansam des formaliter peccandi.

Caput III.

De lege abstinentiae extra jejunium.

¹²⁰⁷ I. Legem abstinendi a carnibus etiam extra jejunii tempora aliquando vigere, ex universali praxi, omnibus catechismis et variis Pontificum constitutionibus evidens est.

II. Universaliter viget lex a carnibus abstinendi omnibus feriis VI. excepto festo Nativitatis D., si in feriam VI incidit: in quo die ii soli abstinere debent, qui voto aut regulari observantia ad id tenentur; quod Billuart *de temper.* dissert. 2 a. 4 in fine sumit pro iis, qui ad regulam *sub peccato* obligantur.

III. *Romanus* usus, imo ut videtur, lex primis jam saeculis formaliter lata et pluries confirmata abstinentiam etiam diebus Sabbati servandam constituit: at quum *universalis* lex hac de re non exstet (v. Ben. XIV. *de syn.* l. 11 cap. 5), usum regionis ubi versetur unusquisque servare debet. Quamquam scilicet in plerisque locis haec lex vigeat, nunc tamen dispensatio in multis dioecesibus eam obligandi vi destituit².

¹ Hinc in magnis urbibus praecipue videndum est, num forte Episcopi vel parochorum licentiâ sive expresse sive tacite datâ permissum sit, ut fideles pro suo arbitrio quamlibet ecclesiam adeant.

² Inclinare autem Ecclesiam in servandam potius quam relaxandam hanc abs-

Si qua abstinentia in aliis diebus extra jejunii tempora viget, — nam de jejunii diebus vide infra —, id ex sola *particulari* lege vim habet.

IV. Obligatio illa ab omnibus *gravis* seu sub mortali obligans esse dicitur: parvitatem tamen materiae admittit. Quid autem sit materiae parvitas, tam parum convenit inter scriptores, ut apud multos videas singularem rigorem in hac praecipue re observari.

Qui moderate sentiunt, aliqui dicunt materiae parvae limitem esse dimidiam unciam (v. Gury I. n. 486); alii quantitatem, quae magnitudine circiter aequet nucem avellanam; alii (v. Reuter p. 2 n. 167) quod moraliter superet unciam pro materia gravi habent; alii, ut Stoz, putant non esse materiam gravem, nisi fere accedat ad *duas uncias*, *Trib. poenit.* l. 1 p. 3 n. 528, aut nisi scandalum detur.

V. Excusantur a lege abstinentiae:

1) Qui nondum attigerunt aetatem discretionis, aut qui habitualiter¹²⁰⁸ usu rationis carent.

2) Graviter aegrotantes, qui iudicio medici carnibus vere indigent, ne damnum subeant grave; aut ii, qui alios cibos vere nequeunt digerere. — Aliquatenus iis adnumeraverim mulieres praegnantem non tam propter necessitatem re ipsa existentem, sed propter carnis appetentiam morbidam, cui nisi satisfaciant, ipse timor aut imaginatio videtur nocere foetui posse: quare saltem facilius eas excuse, si quando buccellam carnis sumant. Medici tamen, ut Capellmann, von Olfers negant, appetentiae illius resistantiam et abnegationem nocuum afferre.

3) Pauperes mendicantes comedere possunt, quod accipiunt.

4) Ii, qui aut in itinere aut non sui juris existentes cibos licitos, quibus sese sustentent — sc. jejunare non tenentur — non possunt habere. Quare qui apud acatholicos famulantur, aut etiam apud malos catholicos aliquando, quum cibi liciti non praebeantur in sufficienti quantitate, carnes sumere possunt: modo ne fiat in odium religionis, neve cum scandalo (quod scandalum generatim protestatione et declaratione avertere possunt). Attamen, nisi dispensatio accesserit, debent mox alium dominum quaerere.

Dein 5) propter causas similes non ita graves, praesertim si medici consilium accedit, Superiores, etiam parochi, in singulis casibus valent dispensationem concedere.

6) Non raro in quibusdam regionibus vi privilegii a S. Sede habiti Episcopi *generalem* dispensationem multo latius extendunt.

NB. Praelatos regulares in cibis vetitis *communitati* suae dispensationem dare non posse, vide supra n. 166.

Carnes igitur, quibus vesci non licet, ex S. Thom. II. II. q. 147¹²⁰⁹ a. 8 et S. Alph. n. 1011 sunt carnes animalium, quae in terra respirare debent vel quae calidum sanguinem habent: quae autem in aquis vivunt et frigidum sanguine utuntur, piscibus adnumerantur, quibus vesci possumus.

Abstinentiae legem, habes inter alia ex rescripto Pii IX. anno 1868, quo noluit pro America generalem et perpetuam dispensationem concedere, sed jussit singulos Episcopos expositis rationibus temporaneum indultum rogare.

Hinc non potest pro norma sumi, quod Elbel et Holzmann (v. S. Alph. l. c.) permittunt, sc. luras et castores seu fibros ex genere animalium esse, quae sint piscibus similia et quorum carnes permittantur: nam plane pertinent ad animalia terrestria, quae praedam capiendi causa vel aliter in aquis quidem saepe morantur, at in aquis neque nascuntur neque respirare possunt, neque piscibus simili sanguine frigido utuntur, sed rubro et calido. Verum indicium, quo discernatur, debeant necne animalia quoad abstinenciae legem instar piscium considerari, alterutrum esse debet, aut ex S. Alph. l. c. est, quod sanguinem frigidum habeant, aut ex S. Thom. II. II. q. 147 a. 8 quod non sint ex genere „animalium in terra quiescentium (al. nascentium) et respirantium“. Cf. von Olfers *Pastoral-med.* pag. 46 sqq.

Nihilominus ex resp. S. C. discipl. reg. 22. Febr. 1804 fulicas, certum avium genus, quod, ut reliquae aves, sanguinem quidem calidum habet, tamen plerumque in aquis vivit atque solis piscibus nutritur, instar piscium permisit Pius VII. Ordini Minorum S. Francisci a Paula, quibus ceteroqui carnes omnino prohibentur. Verum, nisi consuetudo regionis accedat, hoc indultum pro lege universali sumi posse non videtur, maxime quum recentiore tempore Carthusianis apud S. Poenitentiarium interrogantibus responsum sit, harum avium esum non licere. Cf. Del Vecchio I. n. 227 in fine.

Ex se etiam prohibentur pinguedo animalium, atque cibi jurulenti, vel cum carne cocti; quamquam facilius materiae parvitas aderit. — Imo pro Germania circa horum ciborum usum non raro universalis dispensatio quotannis datur; atque etiam sine dispensatione pauperes operarii, qui condimenti causa aliquid laridi sumant in materia parva, saepe ob inopiam ab omni peccato excusari debent (v. Laymann lib. 4 tr. 8 cap. 1 n. 5): melius tamen faciunt, si petunt dispensationem ad hoc, quae certe concedenda est.

Caput IV.

De jejuniis ecclesiasticis.

§ 1.

Ad quid lex jejunii obliget.

1210 I. Essentia jejunii ecclesiastici consistit in eo, quod unica tantum per diem sumatur plena refectio, ita tamen, ut praeterea parva collatio permittatur et mane parvum frustulum.

II. Per legem jejunii non prohibemur, pluries in die ea sumere, quae solius potus rationem habent.

III. Laesio jejunii per comestionem extra licitas admittit parvitate materiae, quamquam ex se gravis est.

IV. Seclusa dispensatione, cum jejuniis semper conjungitur lex abstinendi a carnibus; imo tempore Quadragesimae etiam lex abstinendi ab ovis et lacticiis, quae extra Quadragesimam particulari lege alicubi, non universali, etiam prohibentur.

V. Hora refectiois plenae non est notabiliter ante meridiem collocanda: verum num hujus temporis observatio ad jejuniis *sub gravi* etiamnunc pertineat, minime constat.

VI. Jejunium, ut quaelibet ecclesiastica lex, consuetudine mitigari potest: verum id consuetudine non fit legitimum, quo servato, jejunii substantia pessumdaretur. Quare quum primitus jejuniis quamlibet refectioem praeter unicam excluserit, id certe limites legitima moderationis excedit, quod, si praeter principalem comestionem sive simul sive divisim per diem sumitur, notabilem refectioem, ut circiter mediam partem pleni prandii, efficiat. Consentit Billuart l. c. art. 5 § 3 fere in fine dicens „Ceterum id unum omnibus et semper est observandum, ut sic attemperetur coenula, quod non vertatur in coenam.“

Uberior explicatio. Ad I. 1. S. Alph. cum aliis approbantibus, ne-¹²¹¹ mini jam interdicti potest mane sumptio parvi frustuli, modo alias, maxime in collatione vespertina, justos limites non excedat. S. Alph. H. A. tr. 12 n. 11.

Frustulum autem illud tum potione earum rerum, quae aliquid nutrimenti habeant, ut chocolati, cafeti etc. cum mixtione sacchari, tum parva panis quantitate consistere potest: ita tamen, ut quantitas rerum nutrimentum duarum unciarum pondus non excedat. (Uncia aequat circiter 30 grammata.)

Quoniam vero lex jejunii a solido cibo magis abhorret, quam a potu, regulam sane laxiorem ille statuerit, qui duas uncias panis permiserit, etsi pro potu vix aliquid nutritivi sumat. Quapropter jure S. Alph. praeter potum chocolati solummodo „parum cibi v. g. unciam ad depellendam debilitatem“ permittit. Ib. l. c. Nihilominus ei, qui aliter jejunii laborem non ferat, eam quantitatem, imo paulo ampliorem permittendam esse, potius quam jejunii violationem, ex iis, quae de parvitate materiae dicturi sumus, patebit.

2. Praecipuum autem moderamen a severa jejunandi lege habetur ex *collatione vespertina permessa*: de cujus tum quantitate tum qualitate pauca notari debent.

a) *Quantitatem* alii aliter assignant. Antiquiores statuunt $\frac{1}{5}$ vel $\frac{1}{4}$ ipsius coenae: quod sane de coena diei jejunii, i. e. de plena illius diei refectioem, quam voce ecclesiastica „coenam“ nominamus, intelligunt, ut per se evidens est, non de moderata refectioem, quam quis forte vespere extra jejunii tempus sumere solet. S. Alph. cum aliis, ut absolutam normam statuatur, 8 uncias seu mediam libram (240—250 gramm.) cibi solidi neque tamen valde nutritivi, sed levioris, permittit, ita ut etiam ille, qui ea quantitate saturatur — quod sane infirmi stomachi indicium est — eam sumere possit; qui vero abundantiore cibo indigeat, ut qui in moderato prandio notabiliter ultra duas libras comedere consueverit, unam alteramve unciam amplius licite sumere possit. n. 1025.

Ad tertiam usque partem plenae refectiois neminem vidi licitam quantitatem extendere; verum puto, non raro octo uncias hanc partem aequare.

Quando vero ex cibis cum aqua, oleo etc. mixti puls coquitur: vix ullus est, qui concedat, ut, praeciso liquore, 8 unciae solidi cibi sumantur. Et re quidem vera, non ad solam vim nutritivam ciborum attendi debet,